

**МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ
РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ**

**Кафедра екології
та екологічного контролю**

**Р О Б О Ч А П Р О Г Р А М А
ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ**

**для студентів, що здобувають освітній ступінь «магістр»
зі спеціальності 101 – екологія
за ОПШ «Екологія та управління природними ресурсами»**

Київ-2021

Наведено програму переддипломної практики за кредитно-модульною системою з переліком тематичних завдань і вимог до оформлення звіту для студентів-здобувачів освітнього рівня «магістр» зі спеціальності 101-екологія за програмою «Екологія та управління природними ресурсами». Тематика практичних завдань максимально наближена до тематики випускових дипломних робіт.

Ухвалено Вченою радою ДЗ «ДЕА» Міндовкілля України (протокол № 4-21 від 24.11.2021)

Автори-упорядники:

Тимошенко М. М. канд. техн. наук, доцент, професор кафедри екології та екологічного контролю

Риженко Н. О. канд. с.-г. наук, с. н. с., професор кафедри екологічної безпеки

Камишина Є. В. асистент кафедри екології та екологічного контролю

Камишина Н. О. асистент кафедри екології та екологічного контролю

Жуковський В. К. старший викладач кафедри екології та екологічного контролю

Рецензенти:

Лукіша В. В. канд. с.-г. наук, професор кафедри заповідної справи та рекреаційної діяльності

Пустовіт Н.О. канд. пед. наук, с. н. с., завідувач кафедри методології освіти для сталого розвитку

© Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління Міндовкілля України

03035, Київ, вул. Митрополита Липківського, 35, корпус 2

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. ОПИС ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ.....	5
2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ.....	6
3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ.....	6
4. ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ	7
5. ЗМІСТ ПРАКТИКИ.....	8
5.1. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	9
5.2. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВИХ ЗАВДАНЬ.....	9
5.3. НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ.....	12
5.4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	12
6. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ.....	12
7. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ ПРО ПРАКТИКУ, ЗАХИСТ ЗВІТУ, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	13
7.1. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ.....	14
7.2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ.....	14
Додаток. Зразок оформлення титульної сторінки.....	16

ВСТУП

Переддипломна практика для студентів 2 курсу заочної форми навчання за освітньо-професійною програмою «Екологія та управління природними ресурсами» (освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр), спеціальності 101 – екологія.

Термін практики: 5 тижнів.

Переддипломна практика проходить у підвідомчих установах Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, у Державній екологічній інспекції України, її територіальних та міжрегіональних органах, на кафедрах Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління, в інших організаціях та установах, промислових підприємствах, зокрема, за місцем роботи студентів. В окремих випадках, з урахуванням специфіки баз практики, складаються окремі програми проходження практики спеціально для цих організацій.

Освітньо-професійна підготовка згідно з навчальним навантаженням передбачає формування в умовах виробництва професійних екологічних навичок та умінь студента на основі набутих теоретичних знань. Тому переддипломна практика як вид навчального заняття будується у формі самостійного виконання студентом в умовах виробництва визначених програмою реальних наукових завдань. Зміст практики враховує напрям підготовки студентів і перебуває у тісному взаємозв'язку з програмами дисциплін навчального плану.

Керівник практики від кафедри екології та екологічного контролю організовує проходження практики й проводить організаційні заходи перед направленням студентів на бази практики. Під час проходження переддипломної практики студенти у повному обсязі виконують всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників.

1. ОПИС ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 7,5	Галузь знань 10 – природничі науки (шифр, назва)	Нормативна (за вибором студента)	
	Спеціальність 101 – екологія	<i>Рік підготовки:</i>	
Загальна кількість годин – 120 годин		II	
	<i>Семестр</i>		3-й
Тижневих годин для студентів заочної форми аудиторних –	Освітньо-кваліфікаційний рівень: МАГІСТР	<i>Кількість тижнів</i>	
		5	
самостійної роботи студента –		<i>Лабораторні</i>	
		<i>Самостійна робота</i>	
		ІНДЗ: звіт про практику	
		Вид контролю: диференційований залік	
		<i>Назва практики</i>	
		переддипломна	

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Переддипломна практика проходить на завершальному етапі навчального процесу з підготовки магістра за спеціальністю екологія.

Метою практики є:

- Систематизація, закріплення й розширення теоретичних і практичних знань, умінь та навичок студентів за фахом.
- Перевірка професійної готовності майбутнього фахівця до самостійної трудової діяльності у сфері охорони навколишнього природного середовища.
- Збір, узагальнення й аналіз матеріалів по темі магістерської роботи.

Завдання практики:

- Оволодіння випускником професійним досвідом, набуття та удосконалення професійних компетентностей.
- Одержання досвіду розв'язання практичних завдань та завдань інноваційного характеру, що вимагають застосування професійних знань і вмінь фахівця з екології.
- Узагальнення, систематизація, закріплення і поглиблення знань з вивчених дисциплін навчального плану.
- Узагальнення досвіду, знань і умінь з професійної, організаційної та виховної роботи.
- Акумуляція й аналіз матеріалів для підготовки магістерської роботи, проведення досліджень у рамках студентської науково-дослідної роботи.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Бази практики:

1. Практика студентів Академії проводиться на базах екологічного спрямування, які відповідають меті, завданням, змісту практики, а також вимогам навчальних планів.

2. Базами практики можуть бути навчальні та наукові підрозділи Академії чи іншого вищого навчального закладу, підприємства, установи та організації Міндовкілля України, підрозділи, територіальні та міжрегіональні органи Державної екологічної інспекції України, інші підприємства, організації та установи будь-якої форми власності в Україні та за її межами.

3. Студенти можуть пропонувати кафедрі екології та екологічного контролю місце проходження практики. Кафедра дає згоду про проходження практики на таких базах лише за умови, що вони відповідають встановленим вимогам для проходження переддипломної практики.

4. Студенти можуть проходити практику за межами України в порядку, встановленому чинним законодавством і договорами про співпрацю, укладеними Академією з ВНЗ, науковими установами тощо інших держав.

4. ОBOB'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ

Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на проректора з науково-педагогічної роботи Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління (далі – Академії). Загальну організацію практики і контроль за її проведенням в Академії здійснює відділ навчально-методичної роботи Академії. Навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечує кафедра екології та екологічного контролю.

Кількість керівників практики визначається наказом ректора “Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи”.

Обов'язки керівника практики від кафедри екології та екологічного контролю полягають у:

1. Розробці і вдосконаленні під керівництвом завідувача кафедри програми практики, а також інших навчально-методичних та звітних документів, враховуючи специфіку спеціальності та спеціалізації.

2. Організації проходження практики й проведенні організаційних заходів перед направленням студентів на практику, зокрема:

- інструктажі про порядок проходження практики та з охорони праці;
- наданні студентам-практикантам необхідних документів (направлень, програм, календарних планів, індивідуальних завдань, методичних рекомендацій тощо);
- ознайомленні студентів із системою звітності з практики, прийнятою на кафедрі екології та екологічного контролю;
- поданні завідувачу кафедри екології та екологічного контролю письмового звіту про проведення практики із зауваженнями й пропозиціями щодо поліпшення практики студентів.

Керівник практики від бази практики зобов'язаний:

- забезпечити належні умови для проходження практики на виробництві, дотримання правил і норм охорони праці і виробничої санітарії відповідно до законодавства;
- ознайомитись з програмою проходження практики;
- проводити обов'язкові інструктажі з охорони праці (ознайомчий та на робочому місці);
- надати студентам-практикантам можливість користуватись документацією, необхідною для виконання програми практики;
- після закінчення практики дати письмовий відгук про роботу студента на практиці, який має бути завірений особистим підписом та печаткою організації.

У відгуку відображають:

- місце практики, посаду, яку займав (дублював) студент;
- виявлені теоретичні знання, уміння та практичні навички;

- виявлені особисті якості студента;
- пропозиції про оцінку за практику в 5-бальній національній системі.

Студенти при проходженні практики зобов'язані:

1. До початку практики одержати від керівника практики інструктаж про порядок проходження практики та з охорони праці, консультації щодо оформлення усіх необхідних документів.
2. Своєчасно прибути на базу практики.
3. У повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників.
4. Вивчити і суворо дотримуватися правил охорони праці, прийнятих на підприємствах та в установах проходження практики.
5. Нести відповідальність за виконану роботу.
6. Своєчасно подати необхідні звітні документи та захистити результати практики.

5. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Короткий зміст практики

1. Ознайомлення зі змістом і організацією проведення переддипломної практики на кафедрі екології та екологічного контролю.
2. Ознайомлення з напрямками наукових досліджень кафедри екології та екологічного контролю, інших кафедр та наукових центрів Академії.
3. Практичне оволодіння науковими методиками збирання та обробки інформації.
4. Опрацювання матеріалів практики. Підготовка та оформлення звіту.
5. Захист практики.

Порядок проведення практики

Кафедра екології та екологічного контролю визначає бази практики, куди й скеровує студентів, враховуючи тематику їхніх магістерських робіт. Для студентів заочної форми навчання базою практики, зазвичай, визначають місце їх постійної роботи.

Наказом Ректора скеровують студентів на бази практики і призначають керівника практики від кафедри екології та екологічного контролю для студентів групи. На місцях практики призначають керівника практики від організацій (установ).

Практиканти повинні суворо дотримуватись регламенту роботи організації, не допускати порушень трудової дисципліни.

Практикантів попереджують про відповідальність за несанкціоноване розповсюдження службової інформації організації.

Проходження практики регламентовано календарним графіком проходження практики, який складено відповідно до завдань практики та теми роботи керівником практики від кафедри екології та екологічного контролю й організації спільно з практикантом.

Крім виконання безпосередніх завдань практики, студенти можуть залучатись до виконання окремих завдань підрозділу.

5.1. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання для практикантів мають конкретне формулювання відповідно до специфіки їх науково-виробничої діяльності. Зазвичай індивідуальні завдання відповідають тематиці магістерських робіт практикантів.

Індивідуальне завдання має характер наукового дослідження в галузі екології та охорони навколишнього природного середовища.

5.2. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВИХ ЗАВДАНЬ

1. Екологічні впливи процесів розроблення родовищ нерудних корисних копалин.
2. Екологічні впливи процесів розроблення родовищ бурштину.
3. Екологічні впливи процесів розроблення родовищ руслових пісків.
4. Екологічні впливи процесів розроблення родовищ вугілля.
5. Екологічні впливи процесів розвідування та експлуатації родовищ підземних вод.
6. Екологічні впливи процесів розроблення родовищ нафти та газу.
7. Екологічні впливи процесів будівництва споруд та інженерних комунікацій.
8. Екологічні наслідки ерозійних процесів у межах України.
9. Екологічні наслідки розбудови міст і промислово-міських агломерацій.
10. Екологічні наслідки підтоплення територій півдня України.
11. Екотоксикологічна оцінка небезпечності металів та пестицидів у системі «грунт–рослина» (на прикладі...)
12. Фітотоксикологічна оцінка небезпечності металів у екосистемі .....(на прикладі...)
13. Екотоксикологічна оцінка застосування нових видів добрив... (на прикладі...)
14. Екотоксикологічна оцінка застосування пестицидів у агроценозі...(на прикладі..)

15. Екотоксикологічний моніторинг забрудників у лісопаркових зонах міст (на прикладі Голосіївсько-Феофанівської та Конча-Заспівської лісопаркових зон)
16. Оцінювання фітотоксичності металів за їх фізико-хімічними властивостями
17. Інституційна та регуляторна підтримка щодо поводження з поліхлорованими дифенілами в Україні
18. Екологічні проблеми поводження електронних відходів в Україні та способи їх розв'язання.
19. Екологічні проблеми побутових відходів у регіоні і застосування методів системного аналізу для їх розв'язання.
20. Стратегічна екологічна оцінка як інструмент забезпечення стійкого природокористування
21. Стратегічна екологічна оцінка документів державного планування в Україні.
22. Роль і форми участі громадськості в процедурі стратегічної екологічної оцінки документів державного планування.
23. Виконання завдань екологічного моніторингу з використанням геоінформаційних технологій.
24. Контроль екологічного стану територій з використанням геоінформаційних технологій.
25. Оцінка екологічного стану річки та заходи щодо його поліпшення.
26. Екологічна оцінка питного водозабезпечення і заходи щодо його поліпшення в сільській місцевості України.
27. Моніторинг функціонування системи екологічного управління, що відповідає вимогам ДСТУ ISO 14001:2015
28. Управління ризиками в системі екологічного управління, що відповідає вимогам ДСТУ ISO 14001:2015
29. Стратегічна екологічна оцінка як інструмент для забезпечення врахування екологічних міркувань під час розроблення планів та програм.
30. Екологічна оцінка антропогенного впливу на природні комплекси НПП /району/області
31. Лісові екосистеми НПП, стан та заходи з оптимізації їх структури в умовах змін клімату
32. Природні комплекси зелених зон населених пунктів в регіональній екомережі області
33. Збереження та відтворення біотичного та ландшафтного розмаїття на території НПП/району/області
34. Оцінка екологічного стану територій та об'єктів ПЗФ району/області та заходи з їх оптимізації
35. Екологічний контроль у галузі промислового виробництва (на прикладі ...).
36. Екологічний контроль у галузі сільськогосподарського виробництва (на прикладі ...).

37. Екологічний контроль у галузі автотранспортних перевезень (на прикладі ...).
38. Екологічний контроль за охороною та використанням водних ресурсів (на прикладі ...).
39. Екологічний контроль за охороною та використанням земельних ресурсів (на прикладі ...).
40. Екологічний контроль у галузі охорони, використання і відтворення лісів та інших рослинних ресурсів (на прикладі ...).
41. Екологічний контроль у галузі охорони, використання та відтворення тваринного світу (на прикладі ...).
42. Екологічний контроль природно-заповідних територій та об'єктів (на прикладі ...).
43. Громадський екологічний контроль (на прикладі ...).
44. Екологічний контроль планованої діяльності (на прикладі ...).
45. Особливості здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства щодо охорони земель, надр.
46. Особливості здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства щодо екологічної та радіаційної безпеки.
47. Особливості здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства щодо охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
48. Особливості здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства щодо охорони, захисту, використання і відтворення лісів.
49. Особливості здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства щодо збереження, відтворення і невиснажливого використання біологічного та ландшафтного різноманіття.
50. Особливості здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства щодо раціонального використання, відтворення і охорони об'єктів тваринного та рослинного світу.
51. Особливості здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства щодо ведення мисливського господарства та здійснення полювання.
52. Особливості здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства щодо охорони, раціонального використання та відтворення вод і відтворення водних ресурсів.
53. Особливості здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства щодо охорони атмосферного повітря.
54. Особливості здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства щодо формування, збереження і використання екологічної мережі.
55. Особливості здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства щодо поводження з відходами, небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами.

56. Особливості здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства щодо здійснення заходів біологічної і генетичної безпеки стосовно біологічних об'єктів природного середовища під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів у відкритій системі.
57. Система екологічного контролю в Україні: аналіз ефективності та способи удосконалення.
58. Управління екосистемами поверхневих водойм.

5.3. НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ

1. Білявський Г. О. Основи екології : теорія та практикум. Навчальний посібник / Г. О. Білявський, Л. І. Бутченко, В. М. Навроцький. – К. : Лібра, 2002. – 252 с.
2. Бондар О. І. Основи екології / О. І. Бондар, І. В. Корінько, В. М. Ткач, О. І. Федоренко. – К.-Х. : «ДЕІ Мінприроди», 2005. – 234 с.
3. Екологічне управління: Підручник / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, Г. О. Білявський та ін. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.
4. Екологічна безпека та охорона навколишнього середовища : підручник / За ред. О. І. Бондаря, Г. І. Рудька. – К. : Вид-во «ПП Екмо», 2004. – 423 с.
5. Смаглій О. Ф. Агроекологія : навчальний посібник / О. Ф. Смаглій, А. Т. Кардашов, П. В. Литвак, А. С. Малиновський та ін. – К. : Вища освіта, 2006. – 671 с.
6. Управління відходами: вітчизняний та закордонний досвід : посібник / За ред. О. І. Бондаря. – К. : Вид-во Мінприроди України, 2008. – 191 с.
7. Фурдичко О. І. Нормування антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище / О. І. Фурдичко, В. П. Сладков, А. П. Войницький. – К. : «Основа», 2008. – 360 с.
8. Кучерявий В. П. Екологія / В. П. Кучерявий. – Л. : «Світ», 2000. – 500 с.
9. Реймерс Н. Ф. Екологія. Теорії, закони, правила, принципи и гіпотези / Н. Ф. Реймерс. – М. : Россия молодая, 1994. – 363 с.

5.4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Методичні рекомендації щодо проведення дослідження, написання, оформлення та захисту магістерських робіт / авт.-упор. Н. О. Риженко, М. М. Тимошенко, Н. О. Камишина. – Київ: ДЕА, 2021. – 46 с.

6. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Загальне керівництво і контроль за ходом практики здійснює керівник практики від кафедри екології та екологічного контролю.

Безпосередній контроль за проходженням практики здійснює керівник практики від організації.

7. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ ПРО ПРАКТИКУ, ЗАХИСТ ЗВІТУ, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальна форма звітності студента за практику – письмовий звіт, підписаний і оцінений безпосереднім керівником від бази практики.

Письмовий звіт разом з іншими документами подається на рецензування керівнику практики.

Типова структура звіту:

- 1) титульна сторінка;
- 2) зміст;
- 3) загальна інформація про організацію – базу проходження практики, підрозділ, де безпосередньо відбувалась практика;
- 4) формулювання індивідуального завдання;
- 5) матеріали та методи досліджень;
- 6) отримані результати;
- 7) загальні висновки;
- 8) список використаної літератури;
- 9) додатки.

Як розділ Звіту може бути представлена розробка заходів щодо будь-якого з обраних напрямів природоохоронної діяльності. В цьому випадку бажана довідка від підприємства про можливість використання або впровадження.

Обсяг основної частини звіту (без титульної сторінки та додатків) 15–25 сторінок.

Студенти готують звіт про практику засобами текстового редактора Word і друкують його на стандартних аркушах формату А4 (210×297 мм).

Оформлення звіту здійснюють згідно з рекомендаціями, викладеними у Методичних рекомендаціях щодо проведення дослідження, написання, оформлення та захисту магістерських робіт (див. п. 4.4).

Додатки

У разі потреби до додатків можна вносити допоміжний матеріал, потрібний для написання магістерської роботи:

- первинний експериментальний матеріал (вихідні дані);
- проміжні математичні доведення, формули і розрахунки;
- таблиці порівняльного аналізу і допоміжних цифрових даних;
- інші дані та матеріали.

Зразок титульної сторінки звіту про проходження практики наведено у Додатку.

7.1. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Прошитий або скріплений скобами звіт протягом 3-х днів після завершення практики здають керівникові практики від кафедри екології та екологічного контролю, який перевіряє правильність його оформлення, підписує і передає на кафедру.

Для проведення захисту практики на засіданні кафедри екології та екологічного контролю затверджують комісію у складі не менше 3-х викладачів кафедри.

Підведення підсумків практики проводять після закінчення практики у вигляді індивідуального захисту практики кожним студентом.

Під час захисту студент розповідає комісії про проходження практики, формулює завдання практики і пояснює їхнє виконання; інтерпретує отримані результати, обґрунтовує обрану ним тему індивідуального завдання, методику виконання завдань та висновки по роботі.

За результатами захисту виставляють диференційовану оцінку, яку заносять до заліково-екзаменаційної відомості і залікової книжки студента за підписом керівника практики від кафедри.

7.2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Захист звіту з переддипломної практики студентів оцінюється за такими критеріями:

90–100 балів (відмінне виконання завдань практики та наявність позитивних відгуків) – студент логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання під час аналізу практичного матеріалу, звіт надав вчасно, всі питання у звіті розкриті повністю, індивідуальне завдання виконав на високому рівні, звіт захистив без зауважень, характеристика від керівників практики відмінна, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

80–89 балів (виконання завдань практики вище середнього рівня та наявність позитивних відгуків) – студент аргументовано викладає матеріал; має практичні навички, звіт подав вчасно, виконав усі завдання, але мають місце незначні похибки і зауваження, індивідуальне завдання виконав на високому рівні, захистив дуже добре, характеристика практиканта від керівників практики позитивна;

70–79 балів (в цілому правильне виконання завдань практики з певною кількістю суттєвих недоліків) – студент звіт надав із запізненням, у звіті розкрито більшість питань, індивідуальне завдання виконав, але з окремими помилками і недоліками, оформив і захистив звіт на гідному рівні, характеристику одержав позитивну;

60–69 балів (непогано виконано завдання практики, але зі значною кількістю недоліків, відгуки на практику містять низку зауважень) – студент звіт та щоденник надав із запізненням, відповіді на запитання практичного характеру виявляють неточності у знаннях, більшість завдань у звіті не розкрито,

виконання індивідуального завдання носить формальний характер, звіт оформлений недбало, під час захисту звіту студент невпевнений у відповідях, характеристика від керівників практики в цілому задовільна;

50–59 балів (виконання завдань практики задовольняє мінімальним критеріям, відгуки на практику містять значну кількість зауважень) – студент непереконливо відповідає, звіт та щоденник надав із запізненням, додаткові питання викликають невпевненість, всі завдання виконано формально, звіт оформлений недбало, під час захисту звіту не впевнений у відповідях, не має твердих знань, не вміє оцінювати факти, явища та їх причинно-наслідковий зв'язок, характеристика від керівників практики задовільна;

1–49 балів (виконання практики не відповідає вимогам програми, відгуки від керівників на практику студента негативні) – студент не надав звіт або надав звіт із запізненням та не відповідає на питання щодо бази практики, майже не орієнтується у звіті, практичні навички не сформовані, відгуки керівників про проходження практики негативні.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
85 – 89	дуже добре	
75 – 84	добре	
70 – 74	задовільно	
60 – 69	достатньо	
35 – 59	незадовільно, з можливістю повторного складання	не зараховано, з можливістю повторного складання
1 – 34	незадовільно, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Зразок оформлення титульної сторінки

МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ
УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ

Кафедра екології та екологічного контролю

ЗВІТ

про проходження переддипломної практики

“Тема практики”

Студента групи

Петренка Івана Степановича

База практики

_____

Термін практики з "___" _____ 20__ р.

до "___" _____ 20__ р.

Керівники практики:

від бази

практики _____

(Підпис) (Прізвище та ініціали)

від кафедри _____

(Підпис) (Прізвище та ініціали)

Навчальне видання
ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА
Програма переддипломної практики
для студентів-здобувачів освітнього рівня «магістр» зі спеціальності 101–
екологія за ОПІ «Екологія та управління природними ресурсами»

Підписано до друку 12.11.2021 р.
Гарнітура Times New Roman.